

Valóban, nemcsak az adatoknak, hanem a tanulságoknak is egész özönével lep meg bennünket ez a könyv, mely az utóbbi évek legnagyobb érdemű forrásmunkái közé tartozik. Megíratására az adott ugyan alkalmat, hogy a M. T. Akadémia történelmi bizottsága ki akarta egészíteni Teleki József csonkán maradt nagy művét, a Hunyadiak korát. De hiszen Teleki maga csak egy kötetre tervezte a földrajzi részt, melyből Csánki oly arányokban, milyent Teleki korában s a levéltárak elég rendezetlensége idejében még gondolni sem lehetett, több mint száz íven már is két kötetet adott s még körülbelül 3 kötetre lesz szüksége. Ezt a három kötetet, melyből egy csupán Erdélylyel fog foglalkozni, ép oly bizalommal várhatjuk, mint a mily megnyugvást kelthet bennünk, hogy Csánki — szintén Teleki művének folytatása czímén, de teljesen önállóan — a Hunyadiak kora műveltségtörténetének megírására s arra is vállalkozott, hogy Telekinek három kötetes oklevéltárához még néhány kötetre való oklevelet adjon. Akkor azután nem lesz hátra egyéb, minthogy újra megírja a Hunyadiak korát, melyet az ő kutatásai egészen új világitásban tüntetnek föl.

M. S.

Az Árpádok története.

Irtá: Sebestyén Gyula. Budapest, Franklin-Társulat. 1895. 8°. 272 lap. Ár 1 frt 50 kr.

Végre egy könyv, mely az Árpádok koráról igazán a nagy közönségnek van írva; azon nagy közönségnek, mely szakszerűen nem foglalkozhatik a történelemmel, köteteket nem olvashat végig, de másnemű foglalatosságai mellett is örömmel idézi föl a múltak emlékeit, ha ezt a tudomány színvonalán álló, de nem tudóskodó könyv segítségével teheti.

Ezer esztendőből több mint négyszáznak történetét Sebestyén 17 íven mondja el s így eltalálta azt a mértéket, melyet a kereskedő, orvos, ügyvéd, mérnök stb. sem sokalhat. Eltalálta a hangot is, melyen szólania kell; nem a professornak, hanem a művelt társalkodónak hangja ez. A tudós nyugodt tudásával, de követelőzés és szórszálhasonogatás nélkül rajzolja meg a hatalmas korszak képét s kiemeli jellemző tulajdonságait úgy általánosságban, mint részleteiben. Nézeteit sohasem erőszakolja fel, vitás kérdésekkel nem zaklatja olvasóit; az anyagot úgy adja, a hogy a történettudás mai álláspontján adható s a történetnyomozásnak nem menetét, hanem eredményét ismerteti.

Felosztása igen világos. Az első könyvben tárgyalja a pogány magyarság korát, összefoglalva 51 lapon mindazt, a mi Géza vezér koráig a vándorló, majd honalapító magyarok közviszonyairól, különösen pedig mondavilágukról és műveltségökről jellemzetes; a második

könyvben (53—89. lap) a magyar keresztény egyház és királyság megalapításával, tehát Gézával s főkép szent István király nagy alakjával foglalkozik; a harmadik könyvben (91—170. l.) ecseteli a magyar királyságnak a nyugoti és keleti császársággal való küzdelmeit s III. Henriket szembeállítja I. Bélával, majd a királyság európai tekintélyének megalapítóival, szent Lászlóval és Kálmánnal, azután a görög császárság ellen való küzdelemmel s végre a magyar királyság hőskorának mondavilágával ösmertet meg. Végre a negyedik könyvben az aranybulla, IV. Béla s a mongol-hadjárat s az utolsó Árpádok korát rajzolva röviden, de határozott vonásokban és szemléltetve vázolja az Árpádok korabeli műveltséget. Az egyes fejezeteket rövidebb szakaszokra osztotta s ezzel is könnyítet a nem sok idővel rendelkező olvasón.

Sebestyén könyve a legjobban megírt magyar művek közé tartozik, melyet önállóság, tudomány, szellem s jó irály jellemez. Mivel megérdemli, kétségkívül sokan is fogják olvasni s hatása nagyobb lehet, mint akárhány terjedelmesebb műnek. Óhajtjuk, hogy a szerző hasonló arányban és szerencsével dolgozza ki a még hátralevő hatszáz esztendő történetét is, a miben idáig is csak körülményeinek változása akasztotta meg.

M.

Vadnay Károly.

Irta: Dr. Boros Gábor.

Ez az életrajz a dr. Kőrösi László szerkesztésében megjelenő „Kortörténeti könyvtár“ XII—XIV. füzetét teszi. Budap. 1895. K. 8°. 266. l. Elöl Vadnay arczképe. A terjedelmes életrajz a legrokonszenvesebb magyar írók egyikének életét és működését egész az apró részletekig elénk tárja s tevékenysége minden ágát felöleli. Jellemzi mint ifjút, forradalmi harczost, elbeszélés- és regényíró, mint kritikust és dramaturgot, mint az irod. társaságok tagját, a közélet munkását s mint a legjótékonyabb hatású és legszeretreméltóbb szerkesztők egyikét, ki mint ilyen, számos író, vezetőt be a magyar irodalomba. A ki ismeri Vadnayt s e sorok írója is azok közé tartozik, nem fog csodálkozni azon a részletes és rokonszenves rajzon, mely e könyv mondhatni minden sorában elétűnik, nem fog csodálkozni a gondosságon, melylyel Vadnay egész munkásságán végig megy s dicséretére mondható, hogy valóban mindent ismer és mindent olvasott, a mit Vadnay írt s tanulmányozta a kort és egyéneket, kikkel érintkezett, miközben jegyezzük fel egy tévedését is a 34/35. oldalról, midőn azt mondja Petőfiről, hogy a Hölgyfutár-ba ő is irogatott s Vadnay az ott megjelent „Őszi éj“ cz. költeményét félórával a lap megérkezése után már nagyban szavalta. Az utóbbi mindenestre igaz, az előbbi nem lehet való. A gondosság, melylyel szerző dolgozik, okozza, hogy művének bibliographiai érdeme is van az irod. történeti mellett s természetesen mi is csatlakozunk az utolsó sorokban kifejezett óhajtáshoz Vadnayról: „vajha mentül tovább gazdagíthatná irodalmunkat s közmívelődésünket.“

F.